RELAZIONE DELLA PREZIOSA MORTE DELL'EMINENTISS. E REVERENDISS. CARLO TOMASO...
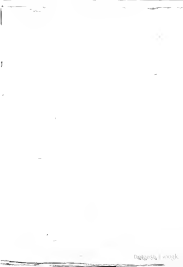
ORATIO

HABITA

IN SACELLO PONTIFICIO

V. Kal. Decembris A. D. MDCCXI.

In Funere

Eminentiss. & Reverendiss. Dñi

S. R. E. CARDINALIS

CAROLI THOMÆ

MAILLARD DE TOURNON

APOSTOLICI

Ad Sinas, & Indias Orientales

LEGATI

A CAROLO MAJELLO

Ab intimo SS. Domini Sacello, & altero
Bibliothecæ Vaticanæ Præfecto.

ORATIO.

ANTA mihi, BEATISSIME PATER, in hodierna celebritate oboriuntur argumenta lætitiæ, ac tantus Apostolicæ virtutis splendor affulget; ut hic funeris ornatus ad tristitiam instructus, qui cæteris mortuorum laudationibus suffragari consuevit, invisus orationi meæ, atque inopportunus objiciatur. Nam qui antea ex hoc loco, indictis exequiarum honoribus, Virorum Principum memoriam supremo laudis officio sunt prosequuti, cum christianæ rei jacturam, pleraque oratione deflerent, funebrem tumuli apparationem nacti sunt mœroris sui sensibus obsecundantem. Mihi vero sacrarum rerum non detrimenta, sed eximia quædam triumphi species in ipsa mortis recordatione obversatur. Dicendum est enim de immortalis memoriæ Viro S.R. Eccl. Cardinale CAROLO THOMA MAILLARD DE TOURNON, qui rebus sapienter, & fortiter ad extremum usque spiritum gestis, in asperrima Sinensi, & Indica expeditione, mirificum propagandæ Catholicæ Religionis studium præstitit, ac Sedis Apostolicæ

authoritatem, & jura vindicavit. Cujus itineribus, periculis, ærumnis, morborum, mortisque cruciatibus, pro Dei gloria summopere appetitis, atque alacri animo exceptis, ac superatis, sicut nihil esse potuit Christo spectatori jucundius, ita nihil esse debet ad excitandam omnium Christianorum, atque adeo hujus sanctissimi conventus hilaritatem vehementius. Jure itaque optandum erat, ut Militem Christi, nec maris, nec barbariæ, nec mortis discrimina pertimescentem, triumphali potius ritu, apparatuque, trophæis, imaginibus, literisque factorum testibus, magnifico opere extructa mole exhiberemus. Præsertim, quod ita, non solum justa fortissimo Athletæ officia solveremur, sed mea quoque laudantis infirmitas plurima ope relevaretur. Nam quæcunque mihi verbis assequi non licet, ipsa pompæ insignia oculis, & animis effingerent, & inferrent; nec rerum magnitudini quidquam loquendi inopia detractum iret. Sed quoniam divino consilio datum est, ut optimi Cardinalis egregia virtus inter adversa potissimum emineret; sentio memoriam illius, & gloriæ cursum vitæ cursibus obsequentem; cum recordationi rerum gestarum nulla artis soletia opituletur, immo adversantem illa patiatur oratoris infantiam. Eo tamen fiet, ut nihil de claritate meritorum, aut imagines, aut signa, aut eloquentia sibi decerpant. TURNONIUM igitur solis divinorum benefi-

beneficiorum luminibus expressum attendite, immo expressum in eo Evangelici Ministri simulacrum, atque una divinæ sapientiæ triumphos, quæ certamen forte dedit illi, ut vinceret. Hujus ego certaminis ubi fuero multiplicem, asperam, atque inusitatam conditionem exequutus, tunc omnes intelligent, quibus armis victor è pugna, vitaque CAROLUS THOMAS excesserit.

Nihil habuit antiquius, Pontificatu inito, CLEMENS XI. quam ut ad extremas Sinensis Imperii, & Indiarum Orientalium plagas Apostolicam providentiam intenderet, ubi primordia christiani nominis ad spem uberrimæ segetis subolescentia senserat diaboli dolis, & artibus attentari; atque interceptum prope Evangelicæ doctrinæ iter ut explicaret, nihil pietati, vigilantiæ, consiliisque suis reliquum fecit. Intelligebat Pontifex sapientissimus, in tanta locorum distantia, atque ultimis illis terrarum, marisque recessibus, nascenti Ecclesiæ rite prospici non posse, nisi, qui authoritate valeret, in rem præsentem veniret, & populorum ritibus, cæremoniis, moribus exploratis, depravata emendaret, turbas incrementa Religionis interpellantes extingueret, & tradendi Evangelii explanatam regulam, præscriptionemque proponeret. Quo ipse pontificali ardore æstuabat, palam professus est, nihil sibi gratius fuisse futurum, quam ut pro-

provinciam illam vere apostolicam præsens obiret, viamque sollicitudine omnium Ecclesiarum interclusam indoluit. Quem igitur unam amplissima potestate auctum delegaret, à Deo Patre luminum diuturnis precibus eum flagitasset, in CAROLUM THOMAM TURNONIUM ita oculos conjecit, ut divino quodam instinctu ad illum deligendum excitari se, urgeri, impellique affirmaret. TURNONIÆ gentis nobilitas, non pietate minus, quam vetustate, & honoribus commendatissima; & Majorum exempla, qui strenua, & fideli opera sese, & Romanam Purpuram celebraverunt, indolem CAROLI THOMÆ sacris laboribus desponderant. Excultum ecclesiasticis studiis ingenium, jam antea lauream Theologiæ, & Canonici juris commeritum, mores ad summam religionem compositos, traductam assiduis innocentiæ argumentis ætatem, animi candorem, fidem, sapientiam, fortitudinem, ac summum Dei gloriæ amorem perspexerat Sanctissimus Pontifex, tum præsertim, cum sacri Cubiculi honore donatum, iis negotiis transigendis probavit, unde divinis rebus maxime consultum vellet; quo illum ratus est, nullis humanarum necessitudinum rationibus pericula novæ militiæ detrectaturum. Et quidem præter modestiæ obtestationem, qua se votis ejus imparem fassus est, opinione alacriorem invenit, oblataque difficultatis specie,

ſpecie, non deterritum, ſed provocatum, atque imperatis ultro obſequentiſſimum.

Non hæc levia fuere certaminis proludia, ſed cum ærumnarum conferto agmine congreſſus acerrimus. Tunc ille tota acie conflixit, & debellavit, cum ſimul omnia animo objecta pro Chriſto contemſit, quæ deinde ſingula in laborioſiſſimo curriculo ſuſtineret; adverſam valetudinem, longiſſimos, &infeſtos curſus navigationis, inhoſpita maria, barbaras terras, efferatas gentes, ancipitem acceſſum, reditum vix ſperandum. Quanti ea duceret CAROLUS ſatis oſtendunt literæ illæ, quibus Marchionem Turnonium parentem ſuum rei totius certiorem fecit; quas cum ſæpius relego, veterum Confeſſorum magnanimitatem repræſentantes, Deo Opt. Max. gratulari geſtio, quod in Eccleſia ſua nova ſemper inſtauret exempla virtutúm. Cum enim nullas vitæ illecebras ſibi cunctationem obtuliſſe, ac beatiſſimam ſortem futuram ſcripſiſſet, ſi pro Apoſtolica Romana Religione mortem occumberet, Patrem oravit, ut Abrahami virtutem imitatus, ſacrificium filii merito ſuæ alacritatis augeret, & quam filio vitam dederat, Deo auctori libens offerret. Nimirum tantum aberat, ut ſuorum deſiderio retardaretur; ut illos potius ad fœdera pietatis incenderet; nec jura ſanguinis ultra valere pateretur,

tur, quam ad christianæ obedientiæ sanctissimam communionem.

Salutem igitur commendatarum sibi gentium anhelantem, & Patriarcham Antiochiæ renunciatum, CLEMENS XI. Episcopalibus sacris initiavit auspicatissimo die S. Thomæ Apostoli, cui imbuendi christianis mysteriis Indi orientales sortito evenerant, quo festo die Carolus Thomas fuerat in lucem editus, Deo destinante, Thomæ Apostoli provinciam, & sollicitudinem subiturus. Mox omni humanarum curarum impedimento explicatus, & persolutis christianæ caritatis officiis, amicos, consanguineos, Urbem, patriam, domum non amplius repetendam suprema salute impartivit, & quo per CLEMENTEM à Deo legabatur, relictis omnibus sequutus est Christum. Hac quidem magnanima rerum carissimarum abdicatione sancti plerique viri in christianis castris confecere stipendia sanctitatis; & cum propter nomen Christi sua reliquissent, uno illo secundo prælio perfuncti, evocati sunt ad coronam. Sed ubi veteranis militibus proposita sunt ultima experimenta virtutis, ibi Carolo Thomæ positum est militiæ tyrocinium, immo potius auctoramentum. Nondum enim ad sibi commissa externa, & transmarina bella se comparaverat, cum intestina prius, & domestica naturæ, & sanguinis oppressit,

sit, & profligavit, inde auspicatus stadium laboris, ubi metam Evangelicæ laudis alii tenuissent.

Sed jam abeuntem, atque ad Indias properantem CAROLUM oratione prosequamur inter ea immensi Oceani pericula, quorum sola cogitatione exhorrescere consuevimus. Sæpe illi quidem in longa multorum mensium jactatione inter incredibiles molestias de capite dimicatum est; semel tamen testatissima Dei ope servatus est, cum conclamata omnium salute, se christianis præsidiis, & vectores ad mortem subeundam communisset. Pelago enim maxime sæviente, ubi TURNONIUS sacrosanctæ Crucis signum christiano more turbinibus objecit, repente concidit vis tempestatis; ut vitam quidem pro Christo impendendam ad illuminandas provincias afferret, nec illi multiplicata contemtæ mortis victoria subduceretur, antequam cum hoste decerneret. Cui scilicet datum erat, non, ut aliis commilitonibus Christi, irruentes modo hostes bello refutare; sed abditos lacessere, & per plurima certamina imperium superstitionis quærere, cui signa, & arma veritatis inferret.

Inter maxima navigationis incommoda illud unum triste accidit CAROLO, quod contracto morbo, cujus pertinacia diutissime vexatus est, metueret, ne qua mora sacris laboribus occurraret. Vicit tamen languorem corporis animi robur;

 nam

nam ubi Insulas optatissimas attigit, quanquam sæpe affectis viribus decumbere cogeretur, non ad valetudinem reparandam, sed ad salutem populorum curas advertens, ut sanctitas veræ Religionis sanctissimis vitæ exemplis commendaretur, incredibile dictu est, quibus virtutum argumentis, qua benignitate, qua vigilantia, qua liberalitate, quo fluxarum rerum neglectu Euangelicum opus cunctis probaverit. Ecclesiarum necessitates explorare, inopiam levare, obstantia removere, excitare resides, fovere alacres, & leges sapientissimas augendæ Reipublicæ Christianæ præscribere; ut hominem tanquam è cœlo sibi demissum universi suspicerent, qui non sua quæreret, sed quæ Jesu Christi, qui forma factus gregis ex animo, ut maxima dignitate cæteris præluceret, ita contentissimo labore omnibus anteiret, & bonum certamen fidei certaret, ut apprehenderet vitam æternam.

Insulis lustratis Sinensi tandem litori appulit, atque agrum illum, quem venditis omnibus comparaverat, sponsamque sibi sanguinum futuram consalutavit. Terræ vix exposito novum belli genus, durius illud quidem, & periculosius oblatum est, potentissimo Sinarum Imperatore in omnes honores effuso, & Magistratibus, populisque in cultum, & observantiam Apostolici Legati certantibus. Regiæ mensæ adhibitum singulari-

laribus honorificentiæ significationibus pro more gentis Imperator accepit; ejusque sapientiam, officia, dictorumque gravitatem demiratus, gratias inquit, se Summo Pontifici habere maximas, quod tantæ prudentiæ virum ad se legasset; tum magnificis muneribus tam large cumulavit, nihil ut voluntatis, & benevolentiæ desiderandum superesse videretur. At Vir Apostolicus, qui legatione pro Christo fungebatur, nec honores, aut opes conquisiturus Sinenses regiones obibat, invictum animum inter honoris blandimenta gessit, quem inter adversa servaverat. Imperatorem enim de Christiana Religione percunctantem, pro tempore ita excepit, ut nec veritati deesset, nec de constantia decederet; atque ethnici quidem hominis errores aperiret, temeritatem vero judicii declinaret.

Quamobrem succenturiatæ hactenus potestates tenebrarum in apertam vim ex occultis insidiis eruperunt. Imperatoris edictum de Sinensium ritibus affertur, cui Legatus Apostolicus obedientiam profiteatur. Postulationem à canonicis institutis abhorrentem, & Romanæ Ecclesiæ refragantem detestatus TURNONIUS in repentinam, nec improvisam temporum asperitatem conjectus est. Exemplo enim fraudulenta Aulæ benignitas in virulentas odia concessit, minæ ubique atrocissimæ perstrepuerunt, & offensiones Imperatoris,

 ac

ac gentis aviti erroris tenacissimæ extrema omnia denunciabant. TURNONIUS, quanquam ad impetum coorti turbinis molestissima corporis ægritudo accessisset, nihil omisit, quo impendentem ecclesiasticæ vineæ vastitatem averteret; sed cum secum reputaret, Cruce Christi submixam Ecclesiam, Confessorum ærumnis increbuisse, suos hortatus, ut magno animo hostem opperirentur, adesse sibi diem, quem votis expetiverat, atque inter rudimenta Sinensis Ecclesiæ primæva christianorum tempora renovata esse gratulabatur. Consuetis ergo ethnicorum calumniis appetitus, quod publicam quietem perturbaret, toto Imperio proscribitur, minacissimæ literæ proscriptionem comitantur, literis terror necis adjicitur; necem vero ipsam insultantium ludibria acerbitate superarunt. His fluctibus agitatus, columbæ simplicitate, & serpentis prudentia, quas ex Evangelio expresserat, primum modestissima epistola apud Imperatorem illatas calumnias depulit; tum tuendæ Religioni intentus, de abolendis Sinensium ritibus Apostolicam sententiam edictis proposuit; & rem periculi plenam, quam favente Aula vix experiri licuisset, aggressus est Rege, & Regno furente, & nequidquam silentium indicente, cum, Apostolis docentibus, non posset, quæ audiverat, non loqui. Quantam ipse rebus suis pugnam, cladémque conciret, non igno-

ra-

rabat; sed officii duxit, ut, Religione periclitante, in caput suum potius perniciem accesseret. Neque enim facere poterat, quin Ministros Ecclesiæ regio accitu ad Aulam commeantes, de contaminatis cæremoniis responsuros, ad omnem inquisitionis subtilitatem instrueret; quippe quem non prudentia carnis erudiverat, ut emeritæ dexteritatis nomine tempori cederet, cum fierent greges in rapinam, & oves in devorationem; sed CLEMENTIS præcepta, & Dei verba informaverant, ut gladio veniente speculator buccina insonaret, ut ascenderet ex adverso, & murum opponeret pro domo Israël. Heu terras deplorandis tenebris consepultas, futuras quidem tanto cultore beatas, sed illo ejecto voluntaria cæcitate, & sempiterno exitio miserandas, qualem veritatis præconem, & vindicem pepulistis! Quibus luminibus populos vestros orbastis! Quid vineæ suæ, quid vobis redimendis ultra facere CLEMENS Paterfamilias poterat? Servos alios comprehendistis, alios cecidistis; novissime filium suum, cujus dignitatem speraverat verituras, diro exilio multastis. Non ille regni pacem turbaturus advenerat, sed Evangelio pacis truculentam diaboli tyrannidem eversurus. Illatum tamen vestræ captivitati bellum vivens ipse non deseret, moriens redintegrabit, & morte obita sperare licet cœlesti præsidio confecturum.

Ad initia demum teterrimæ pugnæ devenimus. Quanquam enim satis ad coronam certatum esse videatur; non dum tamen certamina commissa sunt TURNONIO digna, & heroica dumtaxat fortitudine sustinenda. Machaonensem ad urbem in custodiam Imperatoris jussu tradendus Patriarcha deportatur, qui in arena Pugilem Christi per durissima quæque [illegible] rum rabies exercuit. Sensit tamen, verbum Dei non esse alligatum, neque ullis posse vinculis mancipari Christianam libertatem, cum vidit decretis, legibus, authoritate oppressoribus imperantem, & ex ipsa adversorum conflictione erectiorem. Quare humani generis hoste in omnem atrocitatem excito, ut severiori animadversioni prætexerentur causæ, novorum criminum CAROLO THOMÆ conflata est invidia. Missa militari manu cum urgeretur, ut se omni jurisdictione Legationis abdicaret, consueta animi præsentia respondit, fidem Sanctæ Sedi obstrictam sibi esse vita ipsa potiorem, animamque se libentissime daturum, ne debitæ Romano Pontifici obedientiæ derogaret. Tunc imperata facere abnuenti, tanquam novi maleficii reo, sententiam custodiæ arctioris indicunt; statione pro foribus excubante occlusi aditus, interdicta commercia, atque abrogata per summam temeritatem Apostolico Legato omnis authoritas. Tum atrociori criminí

mini datum est, quod tres ex inclyta Prædicatorum Familia divini operis Ministros eadem tempestate jactatos, cum egestate miserrima agerentur ad interitum, reficiendos excepisset. Hæc est delictorum gravitas, quæ integerrimum Patriarcham in novam malorum colluvionem pessundedit; his fidei, & misericordiæ sensibus, quos Religio, & natura animis indidit, tanto inimicorum odio conflagravit; qui tamen ejus laudi serviunt, etiam cum facinora objectant; nam crimina ipsa, quæ suppliciis vindicarunt, ad perpetuam TURNONII commendationem redundabunt.

Tantis cum malis TURNONIUS integris adhuc viribus luctabatur, cum CLEMENTIS XI. judicio, & bonorum omnium præconio palmam emeritus, Romana Purpura donatus est, quo die Petri vincula sollemni ritu venerabatur Ecclesia; tanquam Beatissimus Apostolorum Princeps socium vinculorum, gloriæ quoque socium designaret. Ex eo tamen collatæ dignitatis beneficio ad CLEMENTEM quidem justæ laudes, ad cæteros summa lætitia, sola vero ad CAROLUM THOMAM novorum fluctuum procella pervenit. Delata enim honoris insignia cum accepisset, tanto furore ad illum perdendum bacchati sunt hostes, ut auspicia fundendi sanguinis, novo Purpuræ sacramento suffragante, lætabundus amplecteretur. Fugam illum

illum moliri, atque in Europam cogitare comminiſcuntur; eoque obtentu, ita præſidio vallatæ ſunt ædes patientiſſimi Cardinalis, ut negata etiam cibis inferendis via, longa fame tabeſceret. Quos interea inſultus, quæ probra, quæ convicia devoraverit, prætermittere animus jubet, quem ſatis diu contriſtavit commemoratio deteſtandæ crudelitatis.

Tempus eſt, ut ad ſpectaculum Chriſtianis, & Angelis pulcherrimum oculos convertamus, & admirabilem TURNONII tranquillitatem inter tantas furentium turbas intueamur. Sunt enimvero inhabitantis virtutis Chriſti effectus inſignes, quos non mundi ſapientia, ſed crucis ſtultitia intelligit, gloriari de contumeliis, ſuperabundare gaudio in omni tribulatione, mortem ambire, & omnia tormenta diaboli provocare. Hos fructus Crucis dulces gutturi ſuo cum deguſtaſſet TURNONIUS, nihil aliud verebatur, quam ne ſibi eriperetur corona ſupplicii. Quare literis abſentes, crebris ſermonibus familiares obteſtabatur, uti à Deo impetrarent, ne confeſſionis ipſi curſus interſiſteret, & oppetendæ mortis opportunitas dilaberetur. Hinc inflammata illa virtutis æmulatio, ubi audiſſet quempiam ſuorum Chriſti paſſionibus communicantem. Hinc literæ illæ divinum ignem ſpirantes, quibus eos ita ſolabatur, ut deſiderio

tantæ

tantæ felicitatis confici videretur. Hinc interpellationes apud amicos, quos timeret pugnæ suæ interventores. Cum enim rescivisset Præfectum Insularum, quas Philippinas appellant, apud Imperatorem Sinarum per literas questum esse, quod Sanctæ Ecclesiæ Cardinalis tam indigne haberetur, gratias illi plurimas egit, quod Ecclesiasticæ causæ patrocinium suscepisset, hortatus præterea, ut omnem certantis sollicitudinem deponeret, neque putaret, se in palæstra tolerantiæ defatigatum. Hinc preces, quibus satellites ipsos oravit, ut sibi quoque vincula injicerentur, cum vidit Interpretem suum in ea, qua vehebantur, navi, Imperatore jubente, catenis constrictum; quod cum exorare nequisset, catenas saltem strenui viri iterum, & sæpius obortis lacrymis osculatus est. Ejus certe rei, quam dicturus sum, minorem fidem faceret oratio mea, nisi CLEMENTEM XI. haberemus testem, & laudatorem. Plerique putabant fore, ut honor Purpuræ eo maxime TURNONIO gratus accideret, quod intelligeret, se jam aliquando è barbarorum manibus, atque in portum è naufragio revocandum. Sed qui mirabilia, & humanis sensibus impervia operatur Deus, TURNONIUM reddidit alia omnia sentientem; metus enim, ne ab ea dignitate sibi patientiæ diuturnioris palma extorqueretur, sum-

 mo

mo dolore affectum impulit, ut apud Sanctissimum Pontificem suppliciter, enixeque ab se deprecaretur mandati honoris amplitudinem, atque apud alios collocandam rogaret, si de suscepta provincia, & agone decedere cogeretur; quod mallet carceris squalore, & ignominia Crucis, quam splendore dignitatis ornari. O Virum maxima dignitate majorem, dignum plane, quem CLEMENS ad pugnam emiserit, & ad præmia vocaverit! quem Christo confixum Cruci, nec ludibria divellerent, nec honores abstraherent, qui omnia arbitraretur detrimenta, ut Christum lucrifaceret; qui sic curreret, ut comprehenderet; sic pugnaret, non quasi aerem verberans, neque ut corruptibilem coronam acciperet, sed incorruptam.

Hujus coronæ opifices cum adversarios suos existimaret, caritate Christi adigebatur, ut etiam pro persecutoribus oraret, eorumque causam ageret, non solum apud Deum jugibus lacrymis, sed etiam apud homines maximis officiis. Cum Prorex Cantonensis Magistratum Sinensem (Mandarinum vocant) qui tanta in Legatum sævitia usus erat, re comperta, spoliare præfectura, non sine mortis comminatione decrevisset, intercessit Vir clementissimus, ac offensiones beneficiis rependens, gratiam pro con-

tu-

tumelia retulit, & cui deberet Confessionis dignitatem, Magistratus honorem restituit. Augebat hanc Spiritus Sancti flammam certa fiducia, quae Cardinalem Religionis obsidem, & captivum vinctum in Domino, praecepto gaudio consolabatur; futurum scilicet, ut per tantam laborum perpessionem de Satanae insidiis Ecclesia triumpharet; secum feliciter actum putans, si quocunque mortis suae genere revocandis ab errore Sinensibus provideretur. Quod quidem verbis, factisque luculentis, sed maxime omnium ultima voluntatis contestatione praetulit; qua, cum pauperibus nomina, fratrique suo Crucem legasset, opus propagandae apud Sinas Religionis haeredem instituit; ut quanquam terris ereptus, per Ministros Ecclesiae ad veritatis agnitionem Sinenses adduceret, à quorum salutis amore nullis injuriis avocari posset. Dispensabat enim ultima officia Spiritus Christi, ut pauperes sibi caritate, consanguineos in Cruce conjunctos agnosceret, Sinensium autem redemtionem cunctis rebus anteferret. Ita Religionis studium, quod cum Crucis amore, & misericordia in pauperes, totius vitae rationes administraverat, supremas etiam tabulas obsignavit.

Vicere tandem TURNONII preces, quibus tam follicite obsecraverat, ut in Sinensi expeditione cursum consummaret; quanquam Beatissimus Pon-

tifex omnes auctoritatis nervos intendisset, & summa ope, verbis, literis, officiis nisus esset, ut carissimum filium in libertatem vindicaret. Nequid autem de consortio Crucis abesset, sub postremos triennalis custodiæ menses vehementissimis viscerum doloribus discruciatus est, quos ex tantis moleltiis hauserat, quosque potissimum ab alienæ cæcitatis commiseratione susceperat, identidem confessus, illam omni sensu doloris sibi esse amariorem; donec sacratissimo die Pentecostes, quo promulgandi Euangelii, Christianæque legis colebantur initia, postquam in Sacellum, lethali languore, frustra obnitente, delatus esset, & sacrosanctis Mysteriis interfuisset, viatico Corporis Christi refectus, atque in lectulum reportatus, extrema vi morbi correptus est; tum sacræ Unctionis præsidio armatus, è tanto conflictu, è vinculis, exiliove, ut à Domini benignitate, & Militis virtute speramus, ad cœlestem Jerusalem, quæ libera est, convolavit.

Jam nihil est, invictissime Cardinalis, quod, te abeunte, orationem nostram in terris illis ingratissimis ultra detineat, ubi jam nihil erat, quod te, ad gaudium Domini tui properantem, diutius moraretur. Nihil tibi tentandum, nihil tolerandum, nihil vincendum supererat. Quidquid conari posset natura in blanditiis, metus in periculis, va-

letudo in doloribus , exilia, & carceres in angustus, opprobrium in contumeliis, devicteras. Animam pro Religione devoveras , atque in omnes partes heroicis coeptis responderas ; Apostolorum cursus, Martyrum constantiam, Pontificum sollicitudinem, Doctorum labores imitatus, erroribus propulsandis, disciplina restituenda, suppliciis perferendis, & Christi lege coram Regibus, & gentibus praedicanda. Te quidem Roma praestolabatur de praelio revertentem complexura ; sed clarior erat victoria, quam ut coelestem triumphum terrestri ovatione praeverteremus. BEATISSIMUM PATREM, tuique amantissimum, ad cujus pedes, & amplexus remeare non potuisti ; Fratres tuos Cardinales Amplissimos, quos in gratulationem obvios habere non licuit, habes ad nominis tui splendorem , & ornandam meritorum memoriam gestientes. Quanquam vero praeclarissima rerum monumenta, partim carceris tenebris oppressa, partim intervallis itinerum intercepta delitescant, pauca tamen , quae quasi erumpere, & manare potuerunt , gloria Purpuram , virtutibus Ecclesiam, posteritatem exemplis locupletabunt. Nec ulla vetustas in laudibus tuis Dei laudes reticebit, qui Te dederit in murum aereum populo terrae , ut bellantes adversum Te non praevale-

rent;

rent; qui Te fecerit columnam in templo suo, & quem, sicut pie credimus, Tibi vincenti dedisse in triumphanti Ecclesia manna absconditum, ita daturum speramus etiam in militanti nomen novum.

FINIS.